

ZÁMECKÁ KNIHOVNA DEFUROVY LAŽANY – FOND OTOKARA KRULIŠE-RANDY

Lenka Bendová (Plzeň)

The Defurovy Lažany Manor Library – the Collection of Otokar Kruliš-Randa

Abstract: The article deals with the Defurovy Lažany manor library, which used to comprise the collection of the prominent Czech industrialist Otokar Kruliš-Randa. The private collection of this bibliophile began to be formed during his studies and reached its zenith in the 1930s. This period is documented by a number of archival sources described in this article. In the 1940s, Kruliš-Randa moved his collection to the newly purchased manor, Defurovy Lažany. After the Second World War, the property of Otokar Kruliš-Randa, including his library, was confiscated. First, a part of it was placed in the State Agriculture and Forestry Archives in Horšovský Týn. Subsequently, according to a decision of the National Cultural Commission, it was moved to the Study and Research Library of the Pilsen Region, with the exception of the volumes of reference works, which remained in the archives. A part of the manuscript collection is deposited in the National Museum Library, where most of the manuscripts had been donated by Otokar Kruliš-Randa before the confiscation. Kruliš-Randa's original collection has been kept in these institutions to this day. Despite its confiscation, the Defurovy Lažany manor library has been preserved more or less as a whole without greater losses.

Keywords: Defurovy Lažany manor library – Otokar Kruliš-Randa – private libraries – rare book collections – bibliophiles

Ustálený název fondu by mohl snadno zavádět k myšlence, že sbírka původně náležela francouzskému rodu Des Fours. Jedná se však pouze o označení vzniklé na základě uložení fondu. Ve skutečnosti se tato sbírka váže k poslednímu předválečnému majiteli velkostatku – Otokaru Kruliši-Randovi, který ji jako svou soukromou knihovnu umístil v zámku Defurovy Lažany, jež zakoupil roku 1940.¹

Zámecká knihovna Defurovy Lažany prošla poměrně krátkodobým, ale pestrým vývojem. Řadí se k těm historickým fondům, jež se do současnosti nedochovaly jako svébytný samostatný celek, nýbrž byly v důsledku historických událostí druhé poloviny 20. století zásahem státu zkonfiskovány a rozděleny mezi několik institucí. V tomto případě připadla v padesátých letech větší část knihovny nově vznikající Státní studijní knihovně v Plzni (dnes Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje),² stejně tak se stalo v případě zámeckých knihoven Hrádek u Sušice³ a Hradiště u Blovic.⁴

Vzhledem k původnímu místu uložení uvedme základní historické údaje důležité pro toto panství a jeho majitele. Ves

Defurovy Lažany, původně nazývaná jen Lažany, je situována přibližně deset kilometrů severně od Horažďovic. Mezi důležité majitele panství patřili Bašek Šilhář z Lažan, Lažanští z Bukové, Švihovští z Rýzemberka či Maxmilián Valentin z Martinitz.⁵ Dalším majitelem se pak roku 1723 stal Jan Ferdinand Des Fours (1699–1757) z významného šlechtického rodu.⁶ Právě po něm získala vesnice přízvisko Defurovy Lažany. Roku 1823 se stal majitelem hrabě František Boos-Waldeck, jehož potomci vlastnili panství do roku 1918.⁷ Poté je zakoupil Karel Wanka z Plzně. V průběhu pozemkové reformy získal roku 1925 velkostatek Josef Kysela.⁸

Dne 30. ledna 1940 se majitelem stal Otokar Kruliš-Randa (1890–1958), který objekt vlastnil do roku 1945. Randové byli významnou nobilitovanou rodinou. Antonín Randa, vynikající český právník, byl do stavu rytířského povýšen roku 1897. O rok později mu bylo umožněno přenést rytířský titul a jméno na zetě Otokara Kruliše-Randu (1860–1900), který si vzal za manželku jeho dceru Andělu Randovou.⁹ Z jejich manželství vzešli dva synové, Otokar (1890–1958)

¹ Rok uveden podle ŘEHÁČEK 2008, s. 269.

² V roce 1954 byla instituce přejmenována na Státní vědeckou knihovnu v Plzni a roku 2001 na Studijní a vědeckou knihovnu Plzeňského kraje.

³ Zámecká knihovna Hrádek u Sušice byla nejprve Národní kulturní komisí svěřena Městskému historickému muzeu v Plzni (dnes Západočeské muzeum v Plzni). *Agenda NM, NKK 1, Hrádek u Sušice, zámek, knihovna. 8. července 1948; Přírůstkový seznam Knihovny Městského historického Muzea, Inventář 11*, fol. 134, sign. V 33A372-11. V padesátých letech byla spolu s Knihovnou městského historického muzea dána nově vznikající Státní studijní knihovně v Plzni.

⁴ MAŠEK 1991, s. 169–170; *Přírůstkový seznam SVK za rok 1951*, fol. 179.

⁵ Podoba šlechtických jmen uváděna dle MAŠEK 2008; MAŠEK 2010.

⁶ ÚLOVEC 2004, s. 47–49.

⁷ BRYCH 2016, s. 78–79; ÚLOVEC 2004, s. 47–49.

⁸ ÚLOVEC 2004, s. 47–49; BYSTRICKÝ 1975, s. 19–22.

⁹ Dcera Antonína Randy a Anděly Kulíkové (1841–1925). Ke spojení jmen došlo díky sňatku Anděly Randové s Otokarem Krulišem (1860–1900). Vzniklo tak spojení rodu Kruliš-Randa.

Obr. 1. Šachové exlibris Otokara Kruliše-Randy. Přefoceno z publikace HAVLÍČEK, Libor. Staletími k šachovému exlibris v Čechách. *Knižní značka* 3, 2011, s. 83.

a Ivo (1893–1973),¹⁰ z nichž první zmíněný byl majitelem lažanského panství.

Otokar Kruliš-Randa se narodil 28. dubna 1890 v Praze. Řadil se mezi významné, činorodé, prvorepublikové průmyslníky a národohospodáře. Od roku 1918 pracoval pro Báňskou a hutní společnost, kde v letech 1927–1941 působil jako generální ředitel. Býval členem ekonomického týmu prezidenta Edvarda Beneše a řady správních a dozorčích rad. Dále byl prezidentem Československé plavební společnosti, předsedou Svazu majitelů dolů a předsedou Ústředního svazu průmyslu pro Čechy a Moravu. Aktivní byl také v Národohospodářském ústavu při České akademii věd a umění a na Vysoké škole báňské v Příbrami, kde získal čestný doktorát technických věd.¹¹ Kromě hospodářské oblasti se také podílel na společenském dění. Mezi jeho zájmy patřily šachy. Byl jejich horlivým mecenášem a propagátorem. Jeho zálibou

byla také četba, která se promítla do promyšleně a pečlivě budované knihovny. Coby bibliofil se zajímal o prvotisky, staré tisky, jazykově české tisky a bohemika 16.–17. století, později se soustředil také na bohemikální rukopisy 14.–15. století a tiskovou produkci od Giambattisty Bodoniho.¹² Je zajímavé, že i když byl Kruliš-Randa horlivým sběratelem, milovníkem knih a jejich důkladným správcem, své knihy vlastním exlibris neoznačoval, třebaže je známo jeho dřevorezové exlibris se šachovým motivem.

Se svou manželkou Helenou Lusumovou (1895–1957) měl tři dcery – Helenu (nar. 1916), Evu (nar. 1918) a Andělu (nar. 1931).¹³

Vzhledem k bohatým podnikatelským aktivitám měl Kruliš-Randa dostatečný kapitál. Velkostatek Defurovy Lažany zakoupil za 1 410 000 československých korun. V důsledku pozemkové reformy se jednalo pouze o zbytkový statek o celkové výměře 201,19 ha. Ačkoliv nákup statku probíhal v režii Kruliše-Randy, formálně byly majitelkami zámku jeho manželka Helena a dvě dcery Helena a Anděla.¹⁴ Rodina žila hlavně v Praze, ale v důsledku německé okupace se situace změnila a Lažany se staly útočištěm rodiny po celou dobu války.¹⁵ Po válce nastalo pro Kruliše-Randu ještě těžší období. Jako řada jiných byl ve vykonstruovaném procesu odsouzen komunistickým režimem. Vězněn byl v letech 1948–1949 za napomáhání k opuštění republiky, období 1949–1950 strávil v pracovním táboře a v letech 1953–1958 byl opět vězněn za údajnou velezradu.¹⁶ Velkostatek Defurovy Lažany mu byl záhy po komunistickém puči zkonfiskován podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. Zámek a všechny hospodářské budovy převzaly k 31. květnu 1949 Československé státní statky. Movité historické, vědecké a kulturní hodnoty převzala k 31. prosinci 1949 Národní kulturní komise v Praze. Knihovní fond umístěný v Defurových Lažanech byl převzat 7. srpna 1951 Státní studijní knihovnou v Plzni. Zbytek movitého majetku zůstal částečně Zemědělské učňovské škole a zčásti školnímu statku.

Dle dohody bylo v zámku vyčleněno 11 zařízených místností, které byly ponechány rodině Kruliše-Randy k doživotnímu užívání. Tyto místnosti však byly 10. ledna 1950 i s osobními věcmi a dokumenty úředně zapečetěny. Ale ani to nezabránilo zcizování uložených předmětů ze strany místních obyvatel. Kruliš-Randa se snažil soudní cestou tomuto usnesení bránit, nicméně 17. ledna 1955 byla konfiskace majetku definitivně potvrzena a odůvodněna jeho styky s vlivnými okupanty a kolaboranty. Následkem podlomeného zdraví zemřel Kruliš-Randa 14. února 1958, ve věku 68 let, ve věznici na Mírově. V roce 1969 byl rehabilitován.¹⁷

Zkonfiskovaný zámek sloužil od roku 1952 jako zemědělské učiliště, následně jako internát.¹⁸ V roce 1992 byl v rámci restitucí zámek vrácen dceři Otokara Kruliše-Randy,

¹⁰ Ivo měl s manželkou Annou (vnučkou Františka Křižíka) dceru Ivu a syna Jana (nar. 1926), který v roce 1949 emigroval a oženil se s dcerou pozdějšího švýcarského prezidenta Williho Spuhlera. LHOTÁK 2001, s. 90–91. Jedná se o posledního příslušníka tohoto rodu po meči. MAŠEK 2008, s. 509, K 724.

¹¹ DRAGOUN 2011, s. 17.

¹² GRUND 1939, s. 89; DRAGOUN 2011, s. 18.

¹³ LHOTÁK 2011, s. 90–91; ŘEHÁČEK 2008, s. 268.

¹⁴ ŘEHÁČEK 2008, s. 269.

¹⁵ LHOTÁK 2011, s. 90–91; ŘEHÁČEK 2008, s. 269.

¹⁶ ŘEHÁČEK 2008, s. 275–279.

¹⁷ Tamtéž, s. 275–279.

¹⁸ POCHÉ 1977, s. 255; LHOTÁK 2011, s. 91.

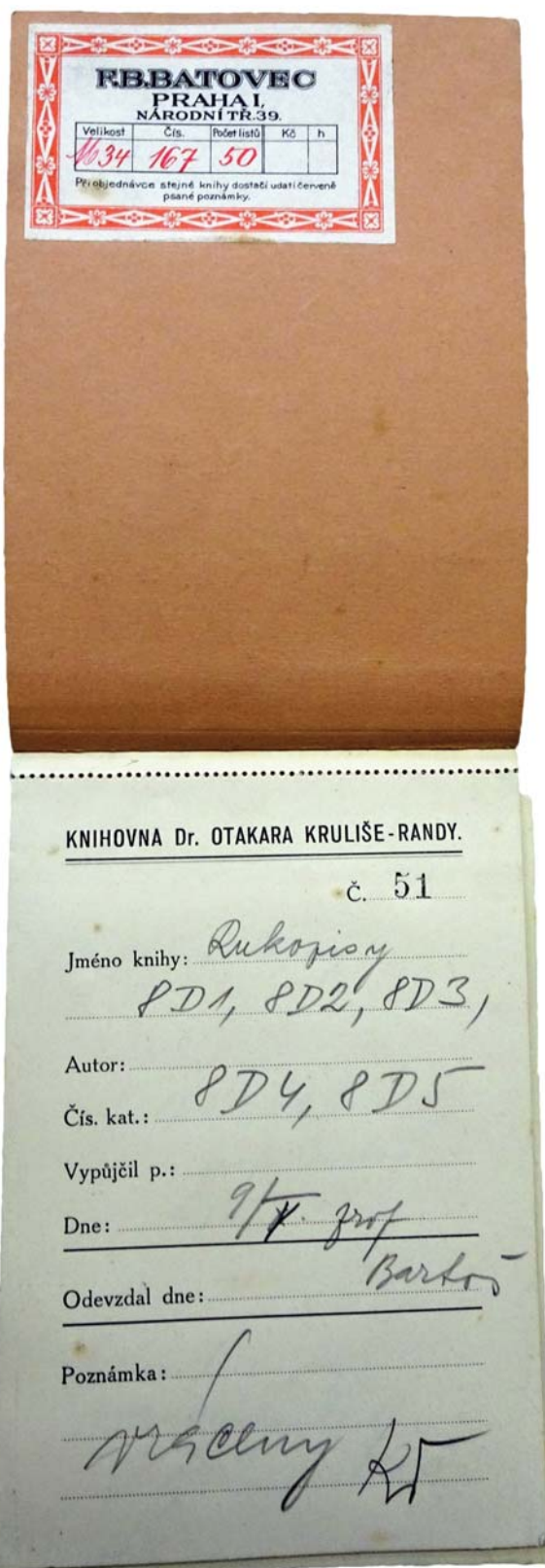
Heleně Šulové. V roce 2001 pak zdědil zámek Jan Šůla, který ho o tři roky později prodal italské společnosti Sebastiano nemovitosti, s.r.o.¹⁹ Bohužel ani rodina Šulových, ani italská majitelé se o zámek a přilehlé budovy nestarali, tudíž je v současné době nepřístupný a nadále chátrá. Reakcí na opakovanou urgenci ze stran obce, která po vlastnické společnosti žádala učinit nejnútnejší opatření pro záchranu objektu, bylo vyjádření, že se pokoušejí získat finanční prostředky z fondů Evropské unie, které by jim umožnily rekonstrukci areálu, jehož se nechtějí vzdát.²⁰

O historii fondu zámecké knihovny Defurovy Lažany lze hovořit až s nástupem posledního předválečného majitele Otokara Kruliše-Randy. Ke sbírkám předchozích majitelů neexistují, alespoň prozatím, žádné doklady. Bohužel nejsou k dispozici ani žádné zmínky o šlechtické bibliotéce Des Foursů, která jistě v zámeckých prostorách přítomna byla. Historie sbírky Kruliše-Randy je sice v porovnání s jinými knižními celky krátká, ale dynamická co do přesunů, roztržení mezi více institucí a konečného uložení.

První zmínky o počátku budování vlastní knižní sbírky pocházejí již z majitelových studentských let, kdy se soustředil zejména na humanitní obory, které byly jeho koníčkem, ačkoliv je nikdy soustavně nestudoval. V roce 1930 přestěhoval svou knihovnu z Brna do Prahy, konkrétně do vily Na Pavím vrchu na Smíchově. Množství svazků z hlediska uložení začalo však po čase představovat problém. Jak uvádí Antonín Grund, správce knihovny, byl fond uložen v několika místnostech, v tzv. knihovním sále, dále v konferenční a hostitelské místnosti. Příruční knihovědná a historická literatura byla umístěna v hudebním salonku, kam bylo později přeneseno houbařské oddělení a přírodopisná literatura. Prostor ale stále nebyl dostačující, proto byla další literatura – drobné tisky a tisky malých formátů 16. a 17. století – umístěna do barokních skříní. Vyhraněná místnost pro knihovnu s vyčleněným místem pro knihovníka byla situována do barokního salonku. Soudobá beletrie se nacházela v prvním pochodí v dívčí studovně.

Kruliš-Randa byl sběratel vskutku důsledný, nesoustředil se jen na nákup, studium a správu knih, myslil rovněž na fyzickou péči o svazky. Poškozené tituly si nechal restaurovat u uměleckého kniháře Otty Blažka, který opravoval staré vazby a zároveň vytvářel vazby nové.²¹

Historii sbírky a její budování dokládají také archivní materiály, které se nachází v rodinném archivním fondu Kruliše-Randy. Dle nich je patrné, že k největším akvizicím docházelo ve třicátých letech 20. století. S novými přírůstky šla ruku v ruce také péče o zpracování fondu. Ač byl Kruliš-Randa poučený sběratel, vděčně přijímal rady od výše zmíněného Antonína Grunda, odborníka na slovo vzatého a tehdejšího pracovníka pražské univerzitní knihovny.²² Grund spravoval fond z hlediska akvizice, organizace a výpůjček. O důkladné správě svědčí výpůjční lístky vyrobené pro knihovnu „na míru“.

Obr. 2. Bloček s výpůjčními lístky. Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

¹⁹ LHOTÁK 2011, s. 91; BRYCH 2016, s. 78–79.

²⁰ Denik.cz [online]. Italy nepřiměla k opravám zámku ani hrozba vysoké pokuty. [Cit. 20. 06. 2018]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/>.

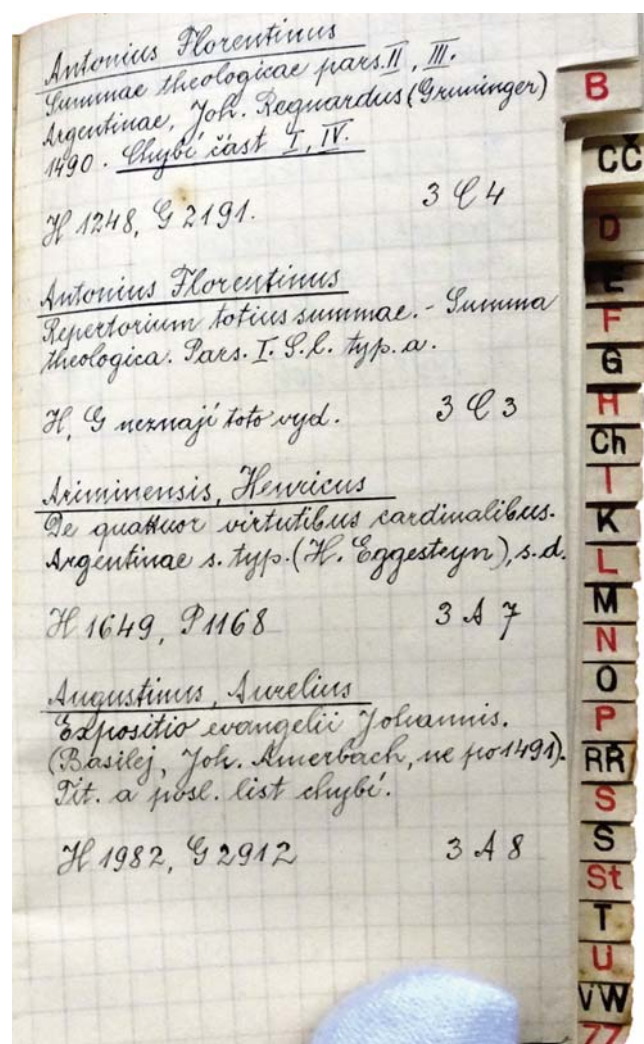
²¹ GRUND 1939, s. 90. Otto Blažek (1906–1967) byl grafikem, uměleckým knihářem a pedagogem, který se vyučil v letech 1920–1923 u Antonína Tvrdeho v Praze. V roce 1926 odjel do Paříže, kde se dokonale naučil technologii francouzské vazby. Roku 1929 se vrátil do Prahy a v letech 1931–1936 měl vlastní dílnu. Od roku 1936 do roku 1967 pak působil jako pedagog na Státní grafické škole v Praze. KARKANOVÁ 2006, s. 553–554.

²² Dnes Národní knihovna České republiky.

Bločky s těmito lístky si Kruliš-Randa nechal zhotovit v tiskárně Františka Bohuslava Batovce na Národní třídě v Praze, což prozrazuje firemní štítek vlepěný v bločku. Vyhotovený formulář sestával ze základních bibliografických údajů o knize, čísla v katalogu (což byla signatura), vypůjčovatele a nechyběla ani data, kdy byla kniha vypůjčena a kdy vrácena. Pořádkumilovnost byla správci a majiteli knihovny vlastní. Důkazem toho je lístek, na němž je jako čtenář zaznamenána „maminka“. Z torza dochovaných lístků uložených v archivu je patrné, že o knižní fond projevoval zájem také historik a archivář profesor František Michálek Bartoš, který si půjčoval především rukopisy. Dále se na výpůjčních lístcích objevuje jméno profesora J. Heyrovského či samotného správce fondu Antonína Grunda.

Organizaci a mapování fondu zprostředkovávají v archivních pramenech tři dokumenty. Prvním z nich je sešit, který byl původně určen pro zápis adres,²³ v tomto případě však posloužil pro soupis katalogu prvotisků. Autor katalogu tak důmyslně využil již předtiskové abecední řazení a pod jednotlivá písmena zapisoval jména autorů prvotisků. Struktura zápisu zahrnuje kromě základních bibliografických údajů také signaturu a odkaz na odbornou literaturu, například Hainovo *Repertorium*.²⁴ V sešitu je zapsáno celkem 89 prvotisků. Tento prvotiskový katalog bohužel není datovaný a není znám ani jeho autor. Nelze tedy určit, ve kterém roce Kruliš-Randa tento počet prvotisků vlastnil. Na základě známých skutečností lze však předpokládat, že autorem je správce fondu Antonín Grund.

Druhým dokumentem, který je pro naše znalosti o uspořádání fondu zásadním, je lístkový katalog rukopisů, přičemž lístky mají formát A5 a obsahují podrobné popisy jednotlivých exemplářů.²⁵ Celkem tento katalog zahrnuje 111 položek. Ty jsou rozděleny do devíti skupin označených majuskulami A–CH. Majuskule jsou zároveň součástí signatury rukopisů (na lístcích též uvedena) s vyhrazenou počáteční číslicí 8. Pro snazší orientaci je katalog opatřen „místním katalogem“, který v podstatě slouží jako rejstřík. Samotný popis jednotlivých rukopisů obsahuje kromě základních údajů, jako jsou autor, název rukopisu, materiál, rozměr, incipit, také informace o vazbě, výzdobě, provenienci. Ani v tomto prameni není bohužel uvedeno autorství či vročení. Dle dosavadních informací je ale pravděpodobné, že jím byl výše zmíněný F. M. Bartoš, pro nějž byly rukopisy z fondu Kruliše-Randy badatelským předmětem zájmu. Získané poznatky zúročil F. M. Bartoš ve svých publikovaných studiích.²⁶ Dosavadní výsledky bádání s přihlédnutím k dochovaným exemplářům pak shrnul J. Marek a vyčíslil aktuální počet rukopisů uložených v jednotlivých institucích (viz níže text o rukopisech).²⁷ Uvedený počet rukopisů v lístkovém katalogu v blíže neurčené době však svědčí o ztrátách či rozprodeji, které rukopisnou sbírku provázely. V úvodu publikace *Soupisu středověkých rukopisů Knihovny Národního muzea* M. Dragoun

Obr. 3. Katalog prvotisků. Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

uvádí, že bylo ve fondu identifikováno přibližně 68 rukopisů z původní sbírky Kruliše-Randy, jejichž signatury a názvy ve většině případů korespondují s údaji uvedenými v tomto lístkovém katalogu.²⁸

Třetí důležitý dokument eviduje akvizici fondu a nese název „Přirůstky prvotisků a st. tisků“.²⁹ Sešit formátu A5 obsahuje zápisy přirůstků z let 1932–1935. K základním bibliografickým údajům je většinou připojena informace o způsobu akvizice, která byla největší měrou provedena skrze aukce. Dle těchto zápisů bylo do sbírky Kruliše-Randy v letech 1932–1933 zakoupeno 149 svazků.³⁰ Jednalo se většinou o prvotisky a staré tisky pořízené především ze Zinkovy aukce a aukce Thun-Hohensteinské knihovny z Děčína (pořádané O. Pyšvejcem), dále Fuggerovy aukce či od antikváře

²³ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

²⁴ HAIN, Ludwig. *Repertorium bibliographicum*... Stuttgart: Cotta, 1826–1838.

²⁵ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

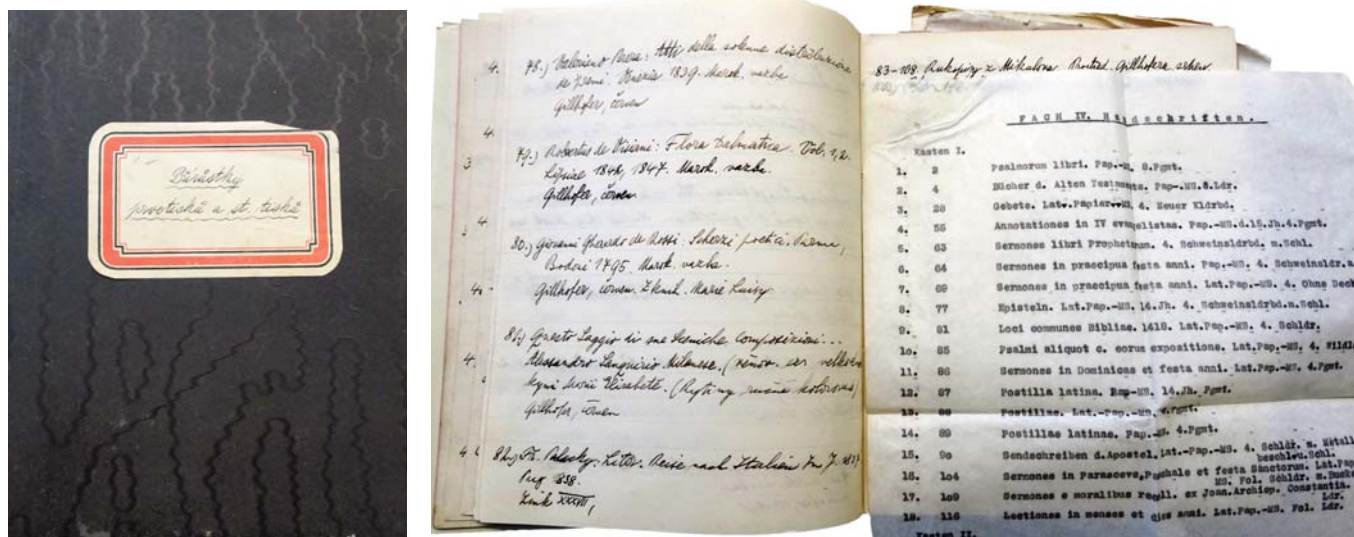
²⁶ Viz BARTOŠ 1935; BARTOŠ 1955.

²⁷ MAREK 2016, s. 44–52.

²⁸ DRAGON 2011, s. 19–21.

²⁹ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

³⁰ Roky zde sice nejsou nadepsané, ale dle data aukcí zapsaných u záznamů se jedná o tyto. První zápis je zde z července 1932.

Obr. 4. Sešit „Přírůstky prvotisků a st. tisků“. Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

Karla Chaury. Vedle akvizice domácí probíhala i akvizice zahraniční,³¹ například v Luzernu u firmy Gilhofer & Ranschburg,³² v Mnichově u firmy Taeuber & Weil nebo u berlínského antikváře Martina Breslauera. Zde byly zakoupeny zejména vzácné vazby.

Během roku 1934 se fond rozrostl o dalších 220 svazků. Nové přírůstky opět pocházely ze Zinkových aukcí, dále se objevují jednotliviny z aukce Thun-Hohensteinovské knihovny. Konkrétně titul s rožmberským supralibros (*Genealogia...* od E. Reusnera)³³ byl zakoupen u Goldschmidta v Londýně.³⁴ Řada svazků původem z dietrichsteinské sbírky byla zakoupena u Gilhofera v Lucernu. Na tuto skutečnost upozorňují v sešitě vlepené strojopisy dokladů o zakoupených rukopisech, jejichž počet je vyčíslen na 25 položek. Obdobně je vlepen seznam 98 starých tisků pod položkami č. 109–205. V roce 1935 bylo zapsáno pouhých 13 svazků, z nichž většina byla pořízena od Schwarze. Nejen tento nízký počet svazků, ale i fakt, že nenásledují žádné další akviziční roky, značí, že soupis přírůstků nebyl dokončen. Přestože tento zdroj dokumentuje jen necelé čtyři roky, výborně demonstrovuje, jaké knihy byly zakoupeny prostřednictvím aukcí. K většině byť stručných záznamů o titulu je připojen název aukční síně s pořadovým číslem aukce a číselným odkazem na konkrétní položku v aukčním katalogu. U některých titulů je připsána také cena a zřídka se objevují i provenienční údaje o původních majitelích (např. „Knih. Marie Luisy, Knihovna Stolbergů ve Werningerodě“). Tyto údaje lze porovnat se samotnými aukčními katalogy, které tvoří značnou část archivního fondu Randů a Krulišů (viz níže).

Svědomitou péčí ze strany Antonína Grunda dotvrzuje dopis ze dne 22. 11. 1933 ze švýcarského Lucernu adresovaný O. Kruliši-Randovi, v němž odesílatel podrobně informuje generálního ředitele, jak jej nazývá, o vydařené koupi z aukce firmy Gilhofer & Ranschburg.³⁵ Grund píše potěšující zprávu, že ceny knih se nevyšplhaly na tak vysoké částky, jaké s Krulišem-Randou odhadovali, a proto se mu podařilo získat 24 titulů z 31 vytyčených, z nichž jeden, jak upozorňuje, je konvolut s prvotisky. Následuje výčet zakoupených knih, které jsou uvedeny pod katalogovým číslem, sumy limitní, skutečně za ně vydané a celková útrata, která činila 7730,- Frs (švýcarských franků). Za tímto soupisem následuje ještě ubezpečení, že Grund dodržel finanční limit, na kterém se domluvili, a mimo jiné vyzdvihuje zajímavost aukce, na které měl možnost poznat antikváře světového formátu.³⁶

Největší měrou jsou v archivních materiálech zastoupené aukční katalogy, které si Kruliš-Randa nechával zasílat.³⁷ Devět kartonů obsahuje nabídkové katalogy jak domácí, tak zahraniční provenience, což svědčí o důsledné informovanosti a zájmu ze strany nakupujícího. Z českého prostředí jsou to katalogy aukcí Orbisu (1949–1951), Vladimíra Žikeše (1948), Karla Zinka (1926–1944), dále aukce Thun-Hohensteinovské knihovny z Děčína (1933–1934). Ačkoliv by se tyto katalogy mohly na první pohled jevit jako vynikající zdroj k akvizicím Kruliše-Randy, je třeba k nim přistupovat s jistou obezřetností. V řadě katalogů se sice nacházejí vpisky či zaškrtnuté tituly, které jistě byly předmětem zájmu koupě, ovšem najdou se i takové případy, kdy jsou v katalogu ozna-

³¹ O vazbách na zahraniční aukce se zmiňuje KAUCKÁ 2015, s. 74–78. Ve své studii objasňuje cesty knih ze zámecké knihovny v Mikulově k zahraničním antikvářům a uvádí důvody a okolnosti prodeje dietrichsteinské sbírky.

³² Firma Gilhofer & Ranschburg pro mikulovskou zámeckou knihovnu uspořádala celkem tři aukce. Přesná data a výčet aukcí uvádí KAUCKÁ 2015, s. 79.

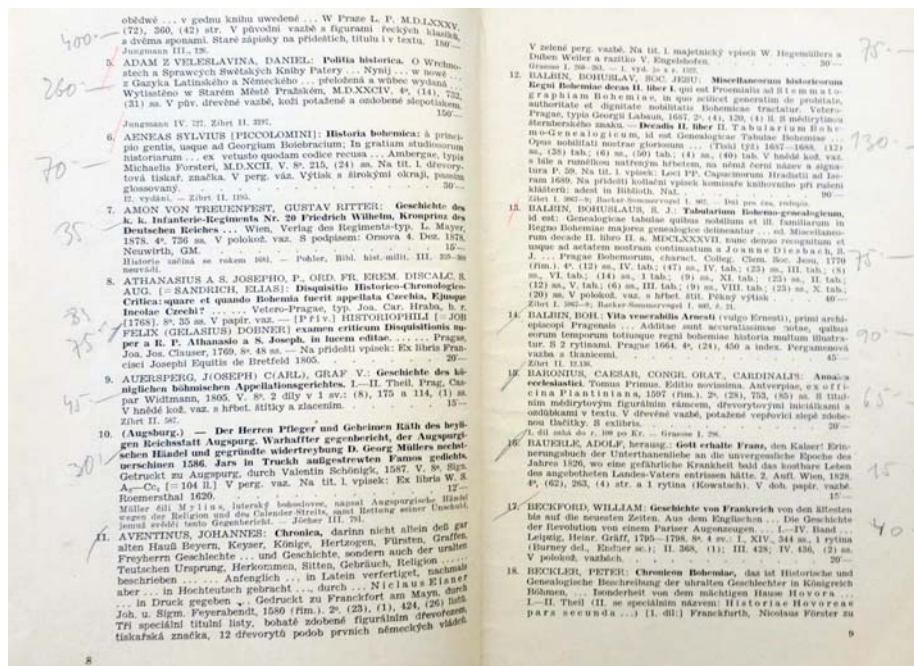
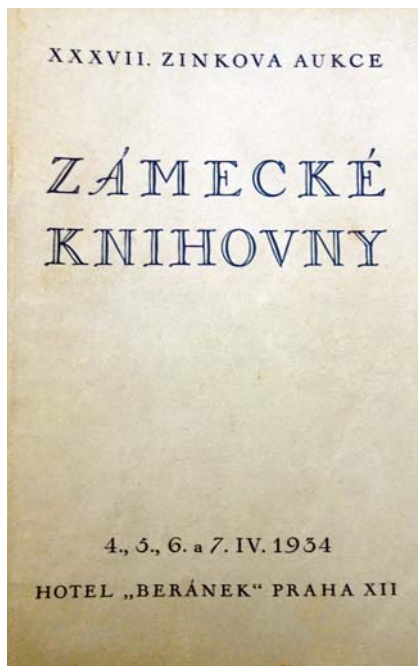
³³ Viz pozn. č. 72.

³⁴ Tento londýnský antikvář také nakupoval tituly u firmy Gilhofer & Ranschburg. Viz KAUCKÁ 2015, s. 79. Mohl tedy zakoupit i dietrichsteinské svazky, které se posléze dostaly do sbírky Kruliše-Randy.

³⁵ Jméno antikváře není sice v dopisu uvedeno, ale dle místa je patrné, že se jedná o tohoto.

³⁶ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

³⁷ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 145–156, karton č. 73–81; na katalogu *Nachrichten des Dorotheums-Wien 354. Kunstauktion...* Wien Dorotheum 25.–28. Juni 1924. je nalepený štítek se jménem Kruliše-Randy, razítkem a poštovními známkami; inv. č. 155, karton 80.

Obř. 5. Ukázka českého aukčního katalogu z XXXVII. Zinkovy aukce (1934) s označenými tituly. Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 150, karton č. 75.

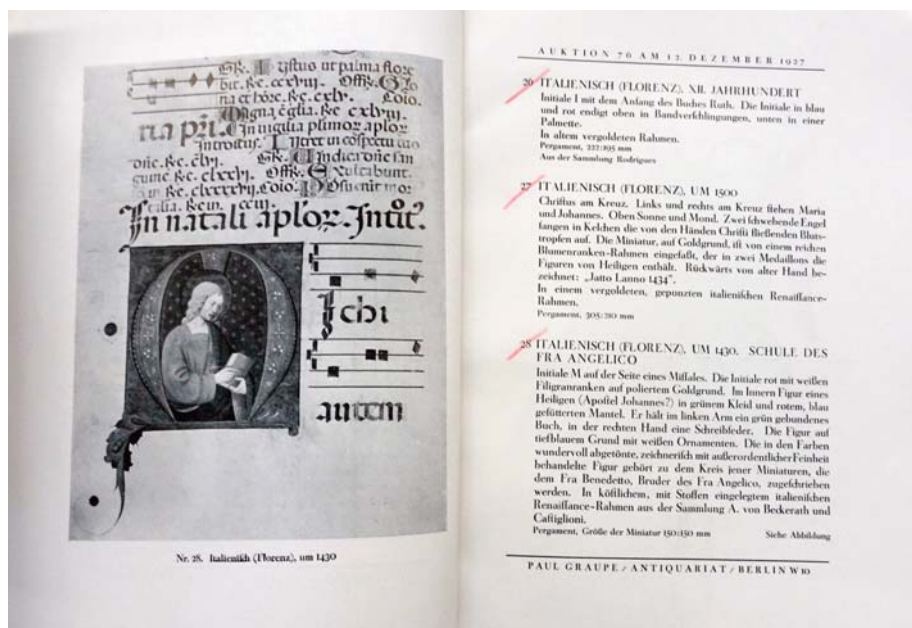
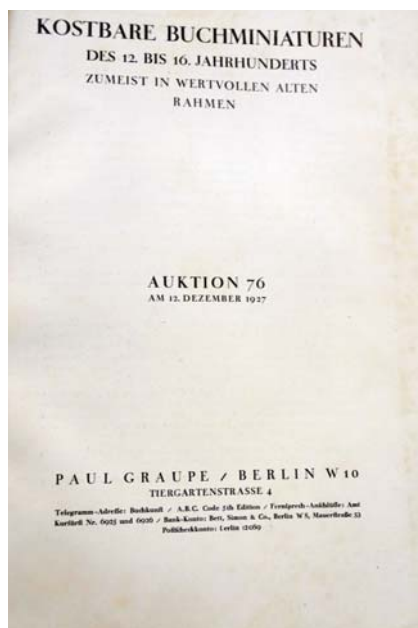
čeny položky téměř všechny. V těchto případech je velmi nepravděpodobné, že by se uvažovalo o nákupu všech. Stejně tak se u řady titulů v katalogích objevuje konečná částka, za kterou byl exemplář vydražen. Až na výjimky, kde je označeno titulů jen pár, tedy opravdu nelze s jistotou tvrdit, že akvizici tvořily všechny takto sledované knihy. Výjimku tvoří devět katalogů, v nichž jsou vloženy stvrzenky nákupu, účet či seznam s výpisem a vyúčtováním zakoupených položek, viz *IV. aukce Thun-Hohensteinské knihovny z Děčína (od 6. do 8. listopadu 1933)*. V tomto aukčním katalogu je přiloženo *Vyúčtování nákupu při aukci Thun-Hohensteinské knihovny* – 19 položek uvedených pod číslem z aukčního katalogu za 9080 Kč + aukční přírůžka; celkem 10 442 Kč. Podle dochovaných účtů bylo za publikace zapláceno ve třech částkách 5198 Kč, 3461 Kč a 1782,50 Kč. Další katalogy obsahují vložené, popsání listy s výčtem zakoupených exemplářů, jsou jimi: *II. aukce Thun-Hohensteinské knihovny z Děčína (od 6. do 9. června 1933)*, *XXXIII. Zinkova aukce Děčinská knihovna I. Část (Dne 10., 11., 12. a 13. dubna 1933)* – v tomto katalogu doklad o zakoupení 24 položek, za něž Kruliš-Randa zaplatil 5930 Kč, *XXXIV. Zinkova aukce Knihovna Th. Dra Antonína Podlahy, II. Část, Nostitzovská knihovna ze zámku v Rokytnici (8., 9. a 10. května 1933)* – zde je na titulním listu poznámka o vydané sumě „I. den ... celkem 26 800“, *XLVI. Zinkova aukce Z knihoven pražských a venkovských (10., 11. a 12. XI. 1936)* – zde výčet zakoupených položek zapsaných pod katalogovými čísly za celkovou sumu 4857 Kč, *Knihovna Bibliothek Comes Apponyi část I.*

(6.–7. VI. 1939 *Karel Zink Praha Gilhofer & Ranschburg Wien*) – vložen výčet s katalogovými položkami, u některých z nich uvedena poznámka v případě, že se jedná o tisky z Bodoňho produkce, celková útrata na aukci činila 7250 Kč, *LIV. Zinkova aukce Pro každého něco (29. XI.–30. XI.–1. XII. 1939)* – doklad na 14 položek celkem za 2440,30 Kč, *LVI. Zinkova aukce Z listářů a biblioték 2. část (17. VI., 18. VI. A 19. VI. 1940)* – v tomto katalogu je vedle číselných položek také uveden název titulu s vyvolávacími cenami, vytyčeným limitem a vydanou cenou, celkový výdaj za 35 titulů činil 11 994 Kč (s aukční přírůžkou 13 793,10 Kč), což bylo téměř o 4000 Kč méně, než si kupující stanovili, *LVII. Zinkova aukce Jedem etwas; pro každého něco (11. XI.–12. XI.–13. XI.–14. XI. 1940)* – naopak v tomto katalogu uveden záznam o tom, že se vydaná částka za 34 položek navýšila téměř o polovinu z odhadovaného limitu, celkem 7310 Kč.

Dalším zdrojem, v němž bylo možné ověřit skutečně zakoupené položky, je již výše zmíněný přírůstkový seznam z období let 1932–1935. Ve většině případů je u položek uveden název aukce, z níž byly knihy pořízeny. Tyto zápisy korespondují se zaškrtnými tituly a koncovými cenami v aukčních katalogích.³⁸ Zároveň však potvrzují výše vyslovenou hypotézu, že v katalogích byla označena i řada titulů, které zakoupeny nebyly. Z některých katalogů jsou jednotlivé položky dokonce vystřiženy. Část z těchto výstřižků je nalepená na samostatných kartách uložených v archivním fondu Randů a Krulišů.³⁹

³⁸ XXXIII. *Zinkova aukce Děčinská knihovna I. Část (Dne 10., 11., 12. a 13. dubna 1933)*; XXXIV. *Zinkova aukce Knihovna Th. Dra Antonína Podlahy II. Část Nostitzovská knihovna ze zámku v Rokytnici (8., 9. a 10. května 1933)*; XXXIII. *Zinkova aukce Děčinská knihovna I. Část (Dne 10., 11., 12. a 13. dubna 1933)*; XXXV. *Zinkova aukce Bohemica... (2., 3. a 4. října 1933)*; XXXVI. *Zinkova aukce Pro každého něco (2., 3. a 4. XI. 1933)*; XXXVII. *Zinkova aukce Zámecké knihovny (4. 5., 6. a 7. IV. 1934)*.

³⁹ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 150, karton č. 75.

Obr. 6. Ukázka zahraničního aukčního katalogu miniatur od antikváře Paula Graupeho (1927) s označenými tituly. Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 156, karton č. 81.

Ze zahraničních aukčních katalogů jsou zastoupeny nabídky švýcarské bibliofilské firmy Balser Bücherfreund (I–IV, 1925–1929).⁴⁰ Tento antikvář se specializoval mimo jiné na Bodoniho tisky, které tvořily v aukčních katalogích samostatnou část. Právě tyto tituly byly předmětem zájmu Kruliše-Randy.⁴¹ Bohužel, právě v nich se žádná poznámka, která by potvrdzovala koupi, nenachází. Nechybí ani katalogy aukcí firmy Joseph Baer & Co. působící ve Frankfurtu nad Mohanem. Jedná se o výpravné katalogy, mnohdy zaměřené na jedno odvětví; např. fyziku,⁴² vědu a medicínu,⁴³ románské tisky atd.⁴⁴ Obdobně specializované katalogy vydávala londýnská firma E. P. Goldschmidt & Co., Ltd.,⁴⁵ stejně tak vídeňská firma V. A. Heck.⁴⁶ Od italské firmy R. Lier & Co. sídlící ve Florencii nalezneme katalog s medicínským zaměřením.⁴⁷ Z mnichovského antikvariátu s názvem Ludwig Rosenthal's Antiquariat se v archivu nachází specializovaný katalog Plantinových tisků,⁴⁸ dále série katalogů od londýn-

ské firmy Sotheby & Co. U těchto je ovšem vložena cedulka s poznámkou „Katalogy majetek prof. Dr. Šuly“. Šlo tedy zřejmě jen o rodinnou zápůjčku. Až na výjimku v podobě katalogu s nabídkou knižních miniatur⁴⁹ od německého antikváře usazeného v Berlíně, Paula Graupeho, neobsahují zahraniční katalogy žádné poznámky či vložené účty, jako je tomu u aukčních katalogů českých.

Samotná přítomnost a početnost katalogů v tomto archivním fondu svědčí o důkladné akvizici s mezinárodním přesahem. Mezi katalogy nechybí ani řada nabídkových seznamů s užitým a výtvarným uměním, např. katalogy aukcí Dorothea (Vídeň 1924–1932).⁵⁰ V aukcích se objevuje také knihovní nábytek, ale nezdá se, že by přímo ten byl předmětem zájmu Kruliše-Randy.⁵¹ Tyto katalogy jsou až na výjimky bez poznámek, pokud však poznámky mají, lze z nich vyčíst, že měl Kruliš-Randa v oblibě i jiné sbírkové předměty.⁵²

⁴⁰ Jedná se o kvalitní aukční katalogy s bohatým obrazovým aparátem. Katalogy jsou opatřeny obsahem, doprovodnými, odbornými texty vážícími se ke konkrétním tiskařům. Archivní fond obsahuje ročníky z let 1925–1927 (svázaný v papírové vazbě, každý ročník obsahuje čtyři čísla) a z roku 1929 (obsahuje pouze dvě čísla).

⁴¹ GRUND 1939, s. 89–90.

⁴² No. 747 Catalogue of second-hand books & prints on the Theory and Practice of Physics...

⁴³ Medizin enthaltend insbesondere alte Medizin...

⁴⁴ Spanien und Portugal Geschichte, Literatur- und Kunstgeschichte Geographie, Naturwissenschaften...

⁴⁵ Landmark of pure and applied Science, Inventions List No. 17; Old Medical books List 25; Old Science & Medicine List 27; Bibliography... List 28; Science & Medicine List 31; English Science & Medicine List 29.

⁴⁶ Alte Medizin und Naturwissenschaften (Katalog XXIII).

⁴⁷ Old Medicine and Science from 1482 to 1880...

⁴⁸ Plantin-Drucke (Katalog 160).

⁴⁹ Kostbare Buchminiaturen des 12. bis 16. Jahrhunderts...

⁵⁰ Dále katalogy Antiquitäten Graphik und Gemälde alter und neuer Meister Aus in- und Ausländischem Besitz... Internationales Kunst- und Auktions-Haus G. M. B. H., Berlin... 1931–1935; Gemälde alter und neuer Meister Perser Teppiche – Mobilier Duysen Flügel. Steinway Klavier... 1935... Katalog Nr. 229 – v tomto katalogu se nachází strojepis se seznamem zakoupených položek; Antiquitäten – Gemälde – Stiche Bild- und Knüpftteppiche Silberkästen... Katalog... 1935... Nr. 230 – v tomto katalogu se nachází strojepis se seznamem zakoupených položek; Kunst- und Einrichtungsgegenstände aus der Sammlung Victor Barnowsky...; Einrichtung des Herrenhauses. Schönfeld (Sachsen) (Nr. 1–365) Aus verschiedenem Besitz (Nr. 366–607) Katalog Nr. 235 – v tomto katalogu se nachází strojepis se seznamem zakoupených položek; Sammlung A., Berlin Nr. 1–311 Aus verschiedenem Besitz Nr. 312–538 (Katalog Nr. 231) – v tomto katalogu se nachází strojepis se seznamem zakoupených položek.

⁵¹ Grund ve svém článku hovoří o barokních skříních pro knihovnu, které byly zakoupeny u starožitníka. Viz GRUND 1939, s. 90. V katalogích se nevyskytují poznámky ani účty, které by nasvědčovaly koupi od těchto zahraničních antikvářů.

Výše popsaný průzkum postihuje materiály z doby, kdy byla soukromá sbírka Kruliše-Randy umístěna ještě v jeho pražské vile. Posledním místem, kam svou knihovnu přemístil, byl zámek v Defurových Lažanech – odtud její současný název. Z tohoto období bohužel archivní materiály chybí nebo nebyly dosud objeveny. Další dostupné informace pocházejí až z poválečných let, kdy se majetek Kruliše-Randy stal předmětem konfiskace, k níž došlo roku 1949 a která se nevyhnula ani rozsáhlému zámeckému knižnímu fondu. Již před faktickým zabráním majetku projevil o knihovnu zájem Státní zemědělsko-lesnický archiv v Horšovském Týně, s čímž nejprve Národní kulturní komise pro správu státního majetku v Praze souhlasila. Roku 1950 byla tedy část fondu převezena do Horšovského Týna. Knihovnu však chtěla získat také Státní studijní knihovna v Plzni, jejíž požadavek odsouhlasilo roku 1951 Ministerstvo školství, věd a umění. A protože se nejednalo o příruční historickou knihovnu, Národní kulturní komise skutečně fond přislíbila Státní studijní knihovně v Plzni, a to hned, jakmile dojde k její konfiskaci. Zároveň tuto instituci pověřila, aby knihovnu převzala do úschovy, než o ní bude v souvislosti s konfiskací definitivně rozhodnuto. Na základě tohoto rozhodnutí měla být převezena do Státní studijní knihovny v Plzni také část fondu z Horšovského Týna, vyjímaje tituly příručního archivního charakteru. O konfiskaci bylo definitivně rozhodnuto až roku 1956. Poté byl fond Kruliše-Randy svěřen do správy Státní studijní knihovny v Plzni jako státní depositum. Bylo zahájeno jednání mezi touto knihovnou a Státním archivem v Horšovském Týně. Výsledkem byla dohoda obou institucí ze 14. listopadu 1956, díky níž bylo Státnímu archivu přiděleno 171 svazků do příruční knihovny a 677 svazků předáno Státní studijní knihovně v Plzni. V roce 1957 byl fond v knihovně sepsán v dokumentu *Státní depositum (býv. Knihovna zámku Lažany Defurovy)* ve výsledném počtu 4 645 svazků.⁵³

Po zmíněné dohodě a navrácení části fondu připadlo Státnímu oblastnímu archivu zemědělskému v Horšovském Týně 171 svazků, jež se staly součástí tamní příruční knihovny a byly zapsány do *Seznamu knih příruč. knihovny pob. SOA KT díl II*. V inventáři knihovny *Státního oblastního archivu zemědělského v Horšovském Týně 1*. je pod označením *Státní knihovní depositum Defurovy Lažany* zapsán totožný počet svazků. K jejich výčtu je připojena poznámka *Svěřeno dekretem Státní památkové správy čís. 20494/56 ze 4. 12. 1956*. Ke dni 8. 12. 1956 byl fond ještě zinventarizován. Dnes plní tyto svazky stejnou funkci, jen na jiném pracovišti. Nacházejí se totiž ve Státním oblastním archivu v Plzni, pobočka Kláš-

ter u Nepomuka, kde páté oddělení spravuje fondy původních zemědělsko-lesnických archivů.⁵⁴ Jsou tak součástí zdejších příručních knihoven na jednotlivých pracovištích a samostatné knihovny. Následkem ztrát je aktuální počet o něco nižší, totiž 157 svazků. Převážně se jedná o odbornou sekundární literaturu historického charakteru, kterou tvoří více-svazková díla jako např. Schallerova *Topographie des Königreichs Böhmen*, edice historických pramenů k českým dějinám *Archiv český (1840–1941)*, *Codex diplomaticus*, Sedláčkovy *Dějiny královského krajského města...*, několik děl od Z. Wintera (*Český průmysl a obchod...*, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách...*, *Řemeslnictvo a živnost XVI. věku...*, *Život a učení na partikulárních školách v Čechách...*), z periodik např. *Časopis Společnosti přátel starožitností* (č. 4–48) či *Naše věda*. Chronologicky vzato se jedná o mladší produkci, tj. 19. a 20. století, výjimečně ještě století 18., zejména v češtině a němčině. Z hlediska provenience nalezneme v titulech původní signaturu ještě z dob vlastnictví Kruliše-Randy. Dále jsou knihy opatřeny štítky a razítky posledních vlastníků „*Knihovna státního oblastního archivu v Horšovském Týně*“ a „*Státní oblastní archiv v Plzni pracoviště Nepomuk Knihovna*“.

Z fondu Kruliše-Randy Státnímu oblastnímu archivu v Plzni ještě posléze připadly patenty v rukopisné a tištěné formě, které se již nepodařilo přičlenit ke knihovně zpátky.⁵⁵

Koncem padesátých let a v šedesátých letech minulého století byla část sbírky Kruliše-Randy převzatá Státní studijní knihovnou v Plzni zpracována a rozptýlena ve fondu této knihovny. Ovšem umístěním sbírky do Státní studijní knihovny v Plzni historie fondu nekončí. S tímto řešením se totiž nechtěli smířit potomci Kruliše-Randy, kterým byl v restituci majetek navrácen. Přestože byl jejich otec rehabilitován, k odškodnění majetku nedošlo. Nejprve proto žádali o vydání sbírky od samotné instituce. Vyjednávání se však nezdařilo, žádosti nebylo vyhověno, proto se pokusili o znovuzískání sbírky soudní cestou. Žaloba ze strany Heleny Šulové byla podána nejen na tehdejší Státní vědeckou knihovnu v Plzni, ale i na ostatní instituce, do nichž byla sbírka Kruliše-Randy roztržena. Předmětem sporu se tak staly mobiliář a svazky uložené v institucích Národního muzea v Praze, Památkového ústavu se sídlem v Českých Budějovicích, Plzni a Brně.

Prvým žalovaným návrh, který se týkal Knihovny Národního muzea, byl zamítnut. Žalobkyně požadovala po instituci prvotisky, Knihovna Národního muzea však ve svých fondech takové položky vůbec neměla. Dále žalobkyně vymáhala rukopisy, ty však nebyly předmětem konfiskace, neboť většinu z nich Kruliš-Randa sám knihovně daroval, a to v roce 1952.

⁵³ Údaje o počtu svazků, jež připadly tehdejší Státní studijní knihovně v Plzni, se v literatuře liší. Bud'to se uvádí číslo 4225, viz BRODSKÝ 1991, s. 19–20, nebo 3582, viz ŘEHÁČEK 2008, s. 276. Skutečný počet svazků převedených do Státní studijní knihovny v Plzni objasňují protokoly vážící se k předání fondu: Archiv Studijní vědecké knihovny Plzeňského kraje, *Akvizice – převzetí zámecké knihovny Lažany defurovy A 20 1950–57*. 5116: *Zápis o převzetí knihovny z Lažan Defurových do Státního oblastního archivu zemědělského v Horšovském Týně* (strojopis), 30. 11. 1950; *Lažany Defurovy – převoz knihovny* (strojopis), 6. 1. 1951; *Lažany Defurovy – knihovna dr. Kruliše-Randy* (strojopis), 4. 8. 1951; *Lažany defurovy – knihovna dr. Kruliše-Randy, vrácení odvezené části* (dopis Národní kulturní komise v Praze) (strojopis), 1. 9. 1951; ... *dopis státní studijní knihovny* (strojopis), 8. 9. 1951; *Zámek Defurovy Lažany, svěření knihovny do správy* (strojopis), 4. 12. 1956; *Zámek Defurovy Lažany, svěření knihovny do správy* (strojopis), 15. 11. 1956; *Zápis o převzetí (předání) knih, sepsané dne 29. března 1957 ve Státní vědecké knihovně v Plzni* (strojopis); *Státní depositum (býv. Knihovna zámku Lažany Defurovy)* (strojopis), 1957; *Zrušení knižního depozita* (strojopis), 8. 5. 1963. Tuto problematiku objasnila již PhDr. Marie Hálová v úvodu své publikace, která čerpala ze stejných zdrojů, viz HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2017, s. 3–6. Tímto paní doktorce děkuji za poskytnuté materiály, cenné rady a připomínky k předkládanému příspěvku.

⁵⁴ Více o historii: *Historie 5. oddělení (oddělení zemědělsko-lesnických fondů a sbírek)* [online]. Státní oblastní archiv v Plzni. [Cit. 17. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/>. Na tomto místě bych ráda poděkovala tamnímu pracovníkovi Mgr. Jakubovi Mírkovi, který mi poskytl potřebné informace a zmíněné prameny.

⁵⁵ *Odůvodnění z 2. listopadu 1999: Zámecká knihovna Otokara Kruliše-Randy z velkostatku Defurovy Lažany*.

Žalobkyně rovněž usilovala o navrácení prvotisků a rukopisů, které byly instituci dány do úschovy před Němci v roce 1939. Svazky byly uloženy celkem ve dvaceti bednách s tím, že odkoupen byl pouze rukopis Husovy postily z roku 1407. Odprodej proběhl v roce 1953 za kupní cenu 150 000 Kč. Mezitím ale proběhla měnová reforma, a proto se žalobkyně domnívala, že v nové částce bylo otci vyplaceno 5000 Kč.⁵⁶ Soud nevyhověl žalobkyni v žádném bodě ani u ostatních institucí (Památkové péče a Státní vědecké knihovny v Plzni), buď z důvodu pozdního podání výzvy či jejich formálních nedostatků, nebo kvůli absenci předmětů na daných pracovištích.⁵⁷

I přes tento rozsudek vydaný ve prospěch instituce požádala Státní vědecká knihovna v Plzni roku 1992 Ministerstvo kultury ČR, aby byla knihovna z Defurových Lažan vyhlášena za movitou kulturní památku. Prostřednictvím dopisu s datem 2. listopadu 1999 Památkovému ústavu v Plzni Státní vědecká knihovna v Plzni svůj požadavek podrobněji odůvodňuje. Památková ochrana byla požadována předně kvůli vzácnému obsahu sbírky. Zároveň se jednalo o preventivní opatření, které mělo zabránit živelnému rozprodeji po případném předání dědicům.⁵⁸ Dokument obsahuje kromě důvodů, které mají vést ke schválení prohlášení lažanské knihovny za kulturní památku, také popis složení fondu vycházející z tehdejšího stavu zpracování.⁵⁹ Dále jsou k žádosti připojeny výsledky fyzické kontroly fondu, kterou Státní vědecká knihovna v Plzni provedla v roce 1992 na základě seznamu z roku 1957. Z této kontroly vyplývá, že přibližně 200 položek bylo vyřazeno jako bezcenných, 300 položek nebylo inventarizováno, protože se jednalo o torza časopisů a asi 230 tisků bylo předáno dalším knihovnám.⁶⁰ Revize prokázala, že prvotisky, staré tisky a knihovědná literatura byly v minulosti postupně umístěny do uzavřeného skladu starých a vzácných tisků. Z porovnání dokumentace vyplynulo, že mezi prvotisky nedošlo k žádným ztrátám, mezi starými tisky bylo zjištěno 12 nezvěstných svazků, které nikdy nebyly přijaty do skladu starých a vzácných tisků. Mladší část fondu (19. a první polovina 20. století) byla do roku 1999 uložena mezi ostatními fondy v hlavním skladu. Právě v tomto roce byly svazky vydané v 19. a 20. století z knihovny Kruliše-Randy vyhledány a staženy do odděleného skladištního prostoru. Signaturám celého fondu bylo předřazeno písmeno Y, které umožňuje evidovat fond jako celek.⁶¹ V roce 1999 byl zpracován soupis *Knihovna O. Kruliše Randy z Defurových Lažan*, který podchyuje asi 2350 titulů ve více než 3600 svazcích.⁶²

V roce 2002 byla provedena dosud poslední revize fondu Defurovy Lažany jako celku na základě přírůstkových seznamů knihovny, která fyzicky ověřila 3804 svazků, 40 svazků bylo nezvěstných a 49 odepsaných. V současné době jsou prvotisky, staré tisky a část tisků z počátku 19. století uloženy v oddělení historických fondů Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje a zpracovány v elektronickém katalogu. U tisků 19. a 20. století zpracování probíhá.

Provenienční a obsahový průzkum fondu uloženého ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje by díky jeho pestrosti a vzácnosti vydal na samostatnou rozsáhlou studii, což není v možnostech tohoto příspěvku. Uvedme tedy alespoň stručnou charakteristiku fondu.

Téměř do každé knihovny jsou časem včleněny svazky rodových příslušníků. Nejinak je tomu v případě fondu O. Kruliše-Randy, k němuž se přičlenily svazky z knihovny děda Antonína Randy. Jedná se o jeho vlastní díla, přednášky či osobní tituly s věnováním.⁶³ Z dobových provenienčních stop nalezneme ve fondu rukopisné věnování Zdeňka V. Tobolky, a to ve druhé části druhého dílu *Knihopisu*.

Ačkoliv je fond Kruliše-Randy provenienčně bohatý, nebyla v něm identifikována žádná provenienční stopa, která by poukazovala na rodovou příslušnost k Des Foursovým nebo jiným majitelům panství. Díky sbírkotvorné činnosti a bibliofilské zálibě majitele vyniká knihovna bohatou škálou provenienčních znaků, především v oblasti exlibris a supralibros. Dokládá to dokument *Sbírka exlibris*,⁶⁴ který představuje soupis exlibris (61), supralibros (38) a razítek (6) doplněný fotografickými reprodukcemi s uvedenými původními signaturami. Není bohužel známo, kdo soupis vytvořil a pořídil k němu příslušnou fotodokumentaci.⁶⁵ Soudě dle soustavné a důkladné péče to mohl být opět Antonín Grund. Nicméně většina zaznamenaných exlibris a supralibros se do dnešních dní v knihovně Kruliše-Randy nedochovala. Tento soupis, včetně fotografických příloh, byl vydán knižně v aktualizované a doplněné verzi v roce 2017.⁶⁶

Nejzajímavějším příkladem z hlediska provenience jsou svazky Ferdinanda Hoffmanna, svobodného pána z Grünbüchlu a Střechova. Jsou opatřeny zlacenými supralibros a mědirytovými exlibris, dále je pro ně charakteristická zelená pergamenová vazba. Většinu těchto knih získal Kruliš-Randa z aukce zámecké knihovny Dietrichsteinů v Mikulově.⁶⁷ Další knihy pak patřily např. Zachariášovi Geizkoflerovi z Gailenbachu (1 sv., supralibros, exlibris),⁶⁸ Křištofovi

⁵⁶ Žalovaný na svoji obranu proti vydání přesně specifikoval okolnosti koupi dvou rukopisů; rukopis Mikuláše Jana z Husi *Glose super* – 29. 12. 1951 (zapsáno v přírůstkové knize pod sign. XIII D 26). Postila Mikuláše z Pelhřimova (evidován pod označením Rukopisy XIII F 23) – ten byl zakoupen od Kruliše-Randy 3. 11. 1952. Údaje o koupi byly čerpány z katalogizačních lístků, příslušné kupní smlouvy k dispozici neměli.

⁵⁷ *Rozsudek jménem republiky II C 301/92 z roku 1994*.

⁵⁸ Tento předpoklad vycházel z prohlášení Ústavního soudu ze dne 20. 10. 1999 o zneužívání prezidentských dekretů z roku 1945 komunisty po únoru 1948.

⁵⁹ *Odůvodnění z 2. listopadu 1999: Zámecká knihovna Otokara Kruliše-Randy z velkostatku Defurovy Lažany*.

⁶⁰ Ukázala se tedy ještě větší roztržitost fondu mezi více institucí. Ze soudního jednání vyplynulo, že knihovna Otokara Kruliše-Randy nebyla do tehdejší Státní studijní knihovny v Plzni předána jako celek. Viz *Odůvodnění z 2. listopadu 1999; Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje* [online]. SVK PK. [Cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <https://svkpk.cz/>.

⁶¹ HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2017, s. 3; HÁLOVÁ 2012, s. 48.

⁶² *Reakce na dopis zaslaný SVK 2. 6. 1999*.

⁶³ Vlastní právníká knihovna Antonína Randy byla věnována Jednotě českých právníků. GRUND 1939, s. 89.

⁶⁴ Sign. Y 25711.

⁶⁵ HÁLOVÁ 2012, s. 38.

⁶⁶ HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2017. Stručnější přehled byl publikovaný již dříve ve studii: HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2012, s. 48–55.

⁶⁷ Ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje se jedná o svazky pod těmito signaturami: Y 0728, Y 3270, Y 3271-4, -6, Y 25971-1, -2, -3, Y 26829, Y 129213, Y 129225, Y 130274, Y 130305, Y 134222, Y 3270, Y 26729, Y 3254, Y 130246, Y 3272, Y 25955, Y 25972-2, -3, Y 129219-1, Y 130287, Y 130320.

Václavu Nosticovi (1 sv., exlibris)⁶⁹ nebo Vítu Oldřichovi Maršálkovi z Ebnetu (3 sv., supralibros, vlastnické přípisy).⁷⁰ Dva ze tří Vítových svazků ještě později patřily hrabatům Pruskovským z Pruskova (2 sv., exlibris).⁷¹ Zajímavý je také svazek Petra Voka z Rožmberka (1 sv., supralibros) opatřený mimo jiné štítkem antikváře, který dokládá, že kniha byla zakoupena u Ernsta Philipa Goldschmidta (1887–1954) v Londýně.⁷² Ve fondu jsou dále knihy, které vlastnil Stanislav Pavlovský (2 sv., supralibros)⁷³ nebo Jiří Polenta ze Sudetu (1 sv., supralibros).⁷⁴

Nechybí ani svazky z různých klášterních knihoven. Knihy patřily např. klášteřu karmelitánů na Menším Městě pražském (1 sv., supralibros, vlastnický přípis),⁷⁵ piaristickému klášteřu v Mikulově (1 sv., vlastnický přípis),⁷⁶ klášteřu dominikánů v Chebu (5 prvotisků, vlastnický přípis)⁷⁷ nebo benediktinskému klášteřu v Admontu (5 starých tisků, 1 rukopis, vlastnický přípis).⁷⁸

Jak již bylo zmíněno výše, nachází se ve fondu řada svazků z aukcí děčínské knihovny Thun-Hohensteinů. To dokládá jak exlibris Jana Josefa hraběte Thuna,⁷⁹ tak Františka Antonína Thun-Hohensteina.⁸⁰ Všechny tyto svazky jsou zároveň opatřeny červeným razítkem „Tetschner Bibliothek“ (z toho 5 prvotisků). Součástí fondu jsou také knihy z rozprodané zámecké knihovny Smečno (4 sv., heraldické razítko),⁸¹ nebo např. titul, který dříve vlastnil rod Stolberg-Wernigerode.⁸² Díky prokazatelným nákupům na aukcích je zřejmé, že mnoho svazků (nejen svazky Ferdinanda Hoffmanna svobodného pána z Grünbüchlu a Střechova) pochází z dietrichsteinské knihovny v Mikulově.

Vzhledem k tomu, že sbírka Kruliše-Randy je rozptýlena ve fondu Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje a většina z ní zůstává nezpracována, vypovídají o obsahové charakteristice nejlépe archivní prameny v podobě inventurních seznamů. První byl pořízen na základě předání fondu v roce 1957⁸³ a druhý, aktuálnější z roku 1992, vyhotoven na základě žádosti s odůvodněním vyhlášení zámecké knihovny

za movitou kulturní památku.⁸⁴ Analýzu fondu uloženého na pracovišti historických fondů je možné provést na základě elektronického katalogu.

Z knihovědného hlediska obsahuje sbírka Kruliše-Randy uložená ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje 2 rukopisy a 6 rukopisných přívazků k tiskům,⁸⁵ 57 prvotisků,⁸⁶ téměř 200 tisků z 16. století, přes 140 tisků ze 17. století a přes 250 tisků z 18. století. Ke zvýšení počtu prvotisků a starých tisků došlo díky podrobnému zpracování v elektronickém katalogu, byly totiž zpracovány též přívazky, které v evidenčních seznamech původně nebyly zachyceny. Z 19. století pochází odhadem přes 500 svazků, z první poloviny 20. století přibližně 2700 svazků knih a vázaných periodik.⁸⁷ Obecně se mezi tituly 19. a 20. století nachází mnoho děl středo- a západoevropské provenience, která patří k základním pracím ve svých oborech.⁸⁸ Jazykově je ve fondu zastoupena latina, němčina, čeština, francouzština, italština a stará řečtina, okrajově i španělština.

K obsahové skladbě fondu se vyjadřoval již Antonín Grund. Uvádí, že Kruliš-Randa již v době dospívání projevoval zájem o humanitní vědy, který chtěl prohloubit na vysokoškolských studiích filozofie. Rodina ho však přiměla k praktičtější volbě technického zaměření. Nicméně zájem o filozofii přetrvával a promítl se do části jeho fondu. Obliba filozofů dvacátého století koresponduje s tituly od Nietzscheho, Schopenhauera, Drtiny. Nechybí ani starší myslitelé jako Empedoklés, Platón a další. Ze studentských let také pocházejí tituly autorů *Moderní revue*, Neumannových *Knihy dobrých autorů* nebo *Sborník světové poesie*.⁸⁹

Grund také zmiňuje, že po válce se dosavadní bibliofilské zájmy Kruliše-Randy ještě prohloubily, což mělo vliv na akvizici fondu. V této době si Kruliš-Randa oblíbil starší literaturu, dnes označovanou jako historický fond. Stal se z něj sběratel prvotisků, bohemik z 16. a 17. století se zvláštním zřetelem k domácím humanistům.⁹⁰ Po přestěhování knihovny z Brna do Prahy rozšířil sběratelské zájmy na rukopisy a bodoniana, z nichž se ve Studijní a vědecké knihovně

⁶⁸ Sign. Y 12911-2.

⁶⁹ Sign. Y 130294. Zde i vlastnické vpisy předchozích majitelů.

⁷⁰ Sign. Y 129226, Y 130278, Y 3219.

⁷¹ Sign. Y 2771-1, -2, Y 130261.

⁷² Sign. Y 25954.

⁷³ Sign. Y 130270, Y130331.

⁷⁴ Sign. Y 134237.

⁷⁵ Konvolut Y 134223.

⁷⁶ Sign. Y 129174.

⁷⁷ Sign. Y 3268, Y 25972-3, Y 25979, Y 3252, Y 25985. Prvotisky jsou podrobně popsány v publikaci KLAUSNEROVÁ 1990.

⁷⁸ Dle belgického badatele Hanse Soetaerta patřil tento rukopis brněnskému obchodníkovi s knihami Fritzovi Brecherovi. Za tuto informaci děkuji PhDr. Marii Hálové.

⁷⁹ Sign. Y 25959, Y 25987, Y 26143, Y 26159.

⁸⁰ Sign. Y 3221, Y 3274, Y 25963, Y 26170, Y 130315, Y 134125 a II, Y 25967, Y 125792-1, -2, -3, -4, Y 126048-1, -2, -3, Y 126049-1, -2, Y 126079-1, -2, -3, Y 129219-1a, Y 130323N.

⁸¹ Sign. Y 129215, Y 26728, Y 0864, Y 0875. HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2012, s. 48–55 ; LIFKA 1982.

⁸² Sign. Y 25821-5, -6, -7, -8, -9, -10, -11.

⁸³ *Státní depositum (býv. knihovna zámku Lažany Defurovy) 3. února 1957.*

⁸⁴ *Knihovna O. Kruliše-Randy z Defurových Lažan. Soupis fondu dle výsledků revize provedené r. 1999...*

⁸⁵ LINDA 2016, s. 193–199, č. 201–206.

⁸⁶ KLAUSNEROVÁ 1990. Nejvíce prvotisků pochází z knihovny Dietrichsteinů v Mikulově, z nichž pět prvotisků pochází z majetku Ferdinanda Hoffmanna z Grünbüchlu.

⁸⁷ HÁLOVÁ 2012, s. 48; HÁLOVÁ 2017, s. 4.

⁸⁸ *Odůvodnění z 2. listopadu 1999: Zámecká knihovna Otokara Kruliše-Randy z velkostatku Defurovy Lažany.*

⁸⁹ GRUND 1939, s. 89.

⁹⁰ Tamtéž, s. 89.

Plzeňského kraje nachází asi 120 tisků.⁹¹ U této části sbírky uplatnil Kruliš-Randa odlišný princip akvizice. Doposud se soustředil zejména na obsahovou stránku. V tomto případě se uchýlil k estetickým hlediskům, zároveň tím podstatně rozšířil jazykové složení fondu o itaštinu a starou řečtinu.

Kvantitativně a kvalitativně nezanedbatelný tematický celek ze sbírky Kruliš-Randy tvoří tituly související se zaměřením na historické fondy, dnes bychom je nazvali sekundární knihovnědnou literaturou, která dokládá eminentní zájem o tuto problematiku. Jedná se o tituly zaměřené jak na rukopisy, tak knihy tištěné. Nechybí teoretická pojednání o dějinách knihy, typografii, s konkrétním zaměřením na písmo či jednotlivé tiskaře ani tituly zabývající se výzdobou knih, ilustrací a jejich vazbou. Následují monografie mapující knižní celky zahraniční i české provenience. Soubor doplňují bibliografie, zahraniční i tuzemské, a odborná periodika. Objevují se monografie na specializovaná témata, jako jsou signety či filigrány. Tyto knihy jistě nemálo přispěly a posloužily při akvizici a získávání dalších informací o nabytých svazcích.⁹²

Snad největším koníčkem Kruliš-Randy byly šachy. Není proto divu, že je tato tematika hojně zastoupena a byla doplňována soustavně během celého budování majitelovy sbírky.⁹³

Ve fondu nechybí svazky z oblasti historie, nejčastěji z období husitství a reformace, ale ani z oborů, jako jsou genealogie, sfragistika, diplomacie, politologie. Tyto monografie doplňují číselné řady odborných časopisů. Početnou skupinu tvoří tituly z dějin umění, které se zaměřují na jednotlivé umělce, umělecké obory, například dějiny architektury, či historii umění různých kultur. Nechybí svazky s náboženskou tematikou, z nichž většina se nachází v prvotiscích a starých tiscích. O poznání světa pojednávají topografie či mladší cestopisy, několik málo svazků se vztahuje k plzeňskému regionu. Naučná literatura přírodovědného zaměření je zastoupena učebnicemi matematiky, chemie, knihami z oblasti botaniky (velká pozornost je věnována mykologii), herbáři, cizojazyčnými slovníky, čítankami, ale i tituly, které pojednávají o tanci či muzikologii.

Své místo zaujímá soudobá či starší beletrie, např. od Boccaccia, Machiavelliho, Voltaira, Schillera, i poezie, např. Vrchlický. Neopomenutelnou skupinu tvoří knihy s erotickou tematikou. Jejich strohý seznam (bez údajů, které by prozrazovaly, zda se jednalo o nákup) je součástí archivního fondu Randů a Krulišů.⁹⁴ Výše vyjmenované obory dokládají, že se jedná o tematicky velmi rozmanitý fond. Jeho pestrost podtrhnou i knihy z méně obvyklých oborů, jako jsou golf, zimní sporty, móda či gastronomie. Majitel všech zmíněných knih byl zároveň vášnivý čtenář, který jejich existenci bezesbytku

zúročil. Grund totiž v příspěvku o této knihovně neopomíjí ani recepci fondu. Popisuje Kruliš-Randu jako poctivého čtenáře, který nejvíce svých svazků přečetl na cestách, ve vlaku a v hotelu.⁹⁵

Jak již vyplynulo ze soudního jednání a bylo naznačeno výše, rukopisná sbírka Kruliš-Randy, která neprošla konfiskací, má zcela odlišnou historii. Příčinu lze spatřovat v iniciativě Kruliš-Randy, který část svých rukopisů (přibližně 34) věnoval Knihovně Národního muzea v Praze. Dnes se v této instituci nachází nejméně 45 rukopisů, z nichž další část byla zakoupena později a u některých exemplářů není způsob nabytí zřejmý.⁹⁶ Dále se 13 středověkých rukopisů původem z vlastnictví Kruliš-Randy nachází v Národní knihovně České republiky, kam byly zakoupeny v letech 1958–1989 z různých pražských antikvariátů.⁹⁷ Po jednom manuskriptu se nachází v Památníku národního písemnictví⁹⁸ a Moravské zemské knihovně v Brně a dva výše uvedené rukopisy ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje.

Zmíněné rukopisy, které jsou dnes uloženy v Knihovně Národního muzea, představují soubor obsahově zajímavý. Tématem zaujímají první místo rukopisy teologické povahy. Patří mezi ně například Augustinův spis *Omne bonum nostrum* z 15. století (sign. XVI G 59). Dále jsou třemi rukopisy zastoupeny spisy Mikuláše z Lyry, které byly původně součástí dietrichsteinské zámecké knihovny v Mikulově (sign. XIV C 14, XVI E 40, XII C 16). Z majetku augustiniánského kláštera v Rottenmannu pochází traktát Henrica de Hassia – *Super expositione missae*. Bohatou provenienční historií nese manuskript ze 14. století *Pars hiemalis Sermonum de tempore Jordana de Quedlinburg* (sign. XIV B18), který byl původně v majetku kostela sv. Štěpána ve Vídni. Dále byl součástí sbírky Ferdinanda Hoffmanna z Grünbüchlu a Střechova, odtud se dostal do mikulovské knihovny a nakonec se stal jeho vlastníkem O. Kruliš-Randa, který z dietrichsteinské sbírky získal ještě tři rukopisy z rokycanského kláštera zakoupené na aukci v roce 1933 v Lucernu.⁹⁹ Z Thun-Hohensteinské knihovny v Děčíně pochází rukopis *Sermones de evangeliis dominicalibus* (sign. XII E 17). Ze zahraniční akvizice, konkrétně Londýna, pochází polemický spis Andrease de Escobar *Contra errores Hussitarum* (sign. XII F 28). Výklad augustiniánské řehole, *Expositio regulae beati Augustini episcopi* (sign. XII C 15) Humberta de Romans, pochází z rokycanského augustiniánského kláštera. Další skupinou jsou rukopisy liturgické povahy, z nichž za zmínku stojí breviáře z 15. a počátku 16. století chebské provenience. Nejstarší položku z této skupiny představuje graduál (sign. XIII C 18). V souboru rukopisů se také nachází kronika

⁹¹ To stvrzují zápisy uvedené v přírůstkovém sešitě za léta 1932–1935, kde je u několika titulů poznámka „vazba“ či účetní seznamy v aukčních katalozích, kde se nachází pomálu poznámky upozorňující na Bodonihů tisky. V katalozích samotných se poznámky neobjevují (viz text o aukčních katalozích).

⁹² Tuto skutečnost potvrzuje i Grund ve svém příspěvku, kde vyzdvihuje vybavenost fondu „pomocnou literaturou knihovnědnou, slovníkářskou a historickou, potřebnou ke studiu staré knihy“. Viz GRUND 1939, s. 90.

⁹³ Tamtéž, s. 89.

⁹⁴ Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338, inv. č. 144, karton č. 73.

⁹⁵ GRUND 1939, s. 91.

⁹⁶ DRAGON 2011, s. 18–22. Zde je uveden podrobný rozbor akvizice rukopisů ze sbírky Kruliš-Randy.

⁹⁷ Většina z nich byla původně součástí mikulovské dietrichsteinské knihovny. Rukopisy ze sbírky Kruliš-Randy uložené v Národní knihovně České republiky jsou podrobně popsány v publikaci MAREK – DRAGON 2016. Přesný výčet signatur je uveden v tabulce na s. 15–16.

⁹⁸ MAREK 2016, s. 44.

⁹⁹ KAUCKÁ 2015, s. 79–80.

českého původu z roku 1397, *Cronica domini Sicardi episcopi Cremonensis super Vetus et Novum Testamentum*, dovedená do roku 1213 (sign. XVII G 77). Za zmínku jistě stojí i mladší rukopis z roku 1800. Jedná se o kabalistickou knihu psanou česky a na českou provenienci poukazuje vlastnický vpisec Martina Hrdličky. Tento rukopis se dostal do fondu Kruliše-Randy prostřednictvím Zinkovy aukce ze sbírky Vladimíra Dvorského.¹⁰⁰ Cennou rukopisnou složku tvoří husitika, jež prokazatelně prošla mikulovskou dietrichsteinskou knihovnou.¹⁰¹ Příkladem zmiňme rukopis od Jana Husa – výklad na kanonické epištoly z roku 1407 (sign. XIII D 26) – nebo od Jakoubka ze Stříbra evangelní postilu z roku 1414 (sign. XII F 25). Četněji se vyskytují díla druhé generace českých utrakvistů, která byla vyhotovena v Čechách. Nechybí ani pojednání s protihusitskou tematikou.¹⁰²

Závěrem lze konstatovat, že i přes pohnutý osud v podobě konfiskace se Zámeckou knihovnu Defurovy Lažany podařilo zachovat víceméně celistvou. Rozhodně se tak jeví v porovnání s jinými zabranými zámeckými knihovnami (zámecká knihovna Hrádek u Sušice, zámecká knihovna Hradiště u Blovic), které byly nejspíše rozebrány dříve, než se vůbec dostaly do Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje (tehdejší Státní studijní knihovny), a až na pár svazků, které se v této instituci dochovaly, prakticky netušíme, kde se dnes nacházejí. Oproti nim fond Kruliše-Randy větším ztrátám nepodleh. Velkou výhodou je zároveň fakt, že jeho historická část, tj. vyčleněný historický fond, je snadno dohledatelný a tím aktuálně badatelům dostupný. Přířosem k tématu knižní sbírky Kruliše-Randy jsou jistě výše zmíněné archivní prameny, které zprostředkovávají nové informace v oblasti akvizice a organizace fondu. Zároveň přibližují obraz sbírky ve třicátých letech a propojují poznatky z dosud zjištěných bádání. Do budoucna by bylo vhodné věnovat pozornost prozatím neprobádanému lístkovému katalogu rukopisů, který pravděpodobně poskytne řadu nových informací.

Prameny:

Agenda Národního muzea, *Národní kulturní komise 1, Hrádek u Sušice, zámek, knihovna. 8. července 1948.*

Archiv Studijní vědecké knihovny Plzeňského kraje, *Akvizice – převzetí zámecké knihovny Lažany defurovy A 20 1950–57.* 5116, 128.

Archiv Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, *Knihovna O. Kruliše-Randy z Defurových Lažan. 1999.*

Archiv Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, *Státní depositum (býv. knihovna zámku Lažany Defurovy) 3. únor 1957.*

Archiv Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, *Odůvodnění z 2. listopadu 1999: Zámecká knihovna Otokara Kruliše-Randy z velkostatku Defurovy Lažany.*

Archiv Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, *Rozsudek jménem republiky 11 C 301/92 z roku 1994.*

Národní archiv, Rodinný archiv Randů a Krulišů, evid. jedn. 338.

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, *Přírůstkový seznam Knihovny Městského historického Muzea, Inventář II*, fol. 134, sign. V 33A372-11.

Státní oblastní archiv v Plzni. Klášter u Nepomuka, *Inventář knihovny Státního oblastního archivu zemědělského v Horšovském Týně I.*

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, *Přírůstkový seznam SVK za rok 1951*, fol. 179.

Literatura:

BARTOŠ 1955: BARTOŠ, František Michálek. *Dvě studie o husitských postilách.* Praha: ČSAV, 1955.

BARTOŠ 1935: BARTOŠ, František Michálek. *Půlstoletí husitského bádání a nové nálezy husitských památek.* Praha: Společnost Husova muzea, 1935. Publikaci Společnosti Husova muzea; č. 6.

BRODOVÁ – CHAROUS: BRODOVÁ, Libuše – CHAROUS, Jaromír. *Pozůstalost rodiny Krulišovy-Randovy (1851–1950).* Inventář Národního archivu, Praha 1957.

BRODSKÝ 1991: BRODSKÝ, Pavel. Rukopisy Otokara Kruliše-Randy v Knihovně Národního muzea. In: *Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 7*, 1990, č. 2. Praha: Národní knihovna, 1991, s. 19–30.

BRYCH – RENDEK 2016: BRYCH, Vladimír – RENDEK, Jan. *Hrady, zámky a tvrze západních Čech.* Praha: Academia, 2016.

DRAGOUN 2001: DRAGOUN, Michal. *Soupis středověkých rukopisů Knihovny Národního muzea – doplňky ke katalogům F. M. Bartoše, J. Vašici a J. Vajse.* Praha: Národní muzeum, Scriptorium, 2011.

GRUND 1939: GRUND, Antonín. Otokar Kruliš-Randa bibliofil. *Český bibliofil 11*, 1939, č. 2, s. 88–91.

HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2012: HÁLOVÁ, Marie – LANGHAMMER, Jan. Knihovna Otokara Kruliše-Randy: exlibris, supralibros a razítka v části Krulišovy knihovny. In: *Sborník pro exlibris a drobnou grafiku.* Praha: Spolek sběratelů a přátel exlibris, 2012, s. 48–55.

HÁLOVÁ – LANGHAMMER 2017: HÁLOVÁ, Marie – LANGHAMMER, Jan (edd.). *Sbírka exlibris, razítek a supralibros v knihovně Otokara Kruliše-Randy.* Plzeň: Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, 2017.

KARKANOVÁ 2006: KARKANOVÁ, Hana. Blažek, Otto. In: *Biografický slovník českých zemí. Bi–Bog.* Praha: Libri, 2006, s. 553–554.

KAUCKÁ 2015: KAUCKÁ, Kristýna. Osudy mikulovské zámecké knihovny v meziválečném období. *Knihy a dějiny 22*, 2015, č. 1–2, s. 74–93.

KLAUSNEROVÁ 1990: KLAUSNEROVÁ, Eva. *Prvotisky Státní vědecké knihovny v Plzni.* Plzeň: Státní vědecká knihovna, 1990.

LHOTÁK 2011: LHOTÁK, Jan. *Defurovy Lažany v proměně času.* Klatovy: Arkáda, 2011. Obec Chanovice; č. 9.

¹⁰⁰ Podrobnější obsahový rozbor s konkordancí signatur uvádí ve svém příspěvku BRODSKÝ 1991, s. 19–30. Dále se blíže rukopisy zabývá DRAGOUN 2011; MAREK 2016, s. 43–53.

¹⁰¹ František Michálek Bartoš uvedl, že O. Kruliš-Randa získal přes čtyřicet rukopisů z mikulovské dietrichsteinské knihovny. Blíže tyto rukopisy charakterizuje MAREK 2016, s. 43–53; MAREK – DRAGOUN 2016, s. 11–16.

¹⁰² MAREK 2016, s. 45–48.

LIFKA 1982: LIFKA, Bohumír. *Exlibris a supralibros v českých korunních zemích v letech 1000 až 1900*. Praha: Spolek sběratelů a přátel exlibris, 1982.

LINDA 2016: LINDA, Jaromír. *Soupis rukopisů Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje = Catalogus manuscriptorum, qui in Bibliotheca studiorum scientiarumque districtus Pilsnensis asservantur 3*. Praha: KLP, 2016.

MAREK 2016: MAREK, Jindřich. Husitika ve sbírce rukopisů Otokara Kruliše-Randy. *Studie o rukopisech* 46, 2016, s. 43–53.

MAREK – DRAGOUN 2016: MAREK, Jindřich – DRAGOUN, Michal. *Soupis středověkých latinských rukopisů Národní knihovny ČR: doplňky ke katalogu Josefa Truhláře = Catalogus codicum manu scriptorum Latinorum medii aevi qui in Bibliotheca Nationali olim Universitatis Pragensis asservantur: additamenta ad catalogum Josephi Truhlář*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2016.

MAŠEK 1991: MAŠEK, Petr. Zaniklé zámecké knihovny Západočeského kraje. In: *Miscellanea oddělení rukopisů a vzácných tisků* 6, 1990, č. 1. Praha: Národní knihovna, 1991, s. 165–190.

MAŠEK 2008: MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I, A–M*. Praha: Argo, 2008.

MAŠEK 2010: MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II, N–Ž*. Praha: Argo, 2010.

POCHE 1977: POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech 1*. Praha: Academia, 1977.

ŘEHÁČEK 2008: ŘEHÁČEK, Karel. Konfiskace majetku Otokara Kruliše-Randy a jeho rodiny po roce 1945. In: *Sborník prací z historie a dějin umění. Klatovsko 5*. Klatovy: Galerie Klatovy-Klenová, 2008, s. 267–282.

ÚLOVEC 2004: ÚLOVEC, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze Klatovska*. Praha: Libri, 2004.

Internetové zdroje:

Denik.cz [online]. Italy nepřiměla k opravám zámku ani hrozba vysoké pokuty. [Cit. 20. 06. 2018]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/>

Historie 5. oddělení (oddělení zemědělsko-lesnických fondů a sbírek) [online]. Státní oblastní archiv v Plzni. [Cit. 17. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.soaplzen.cz/>

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje [online]. SVK PK. [Cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <https://svkpk.cz/>

Mgr. Lenka Bendová
Západočeské muzeum v Plzni
Kopeckého sady 2, 301 00 Plzeň